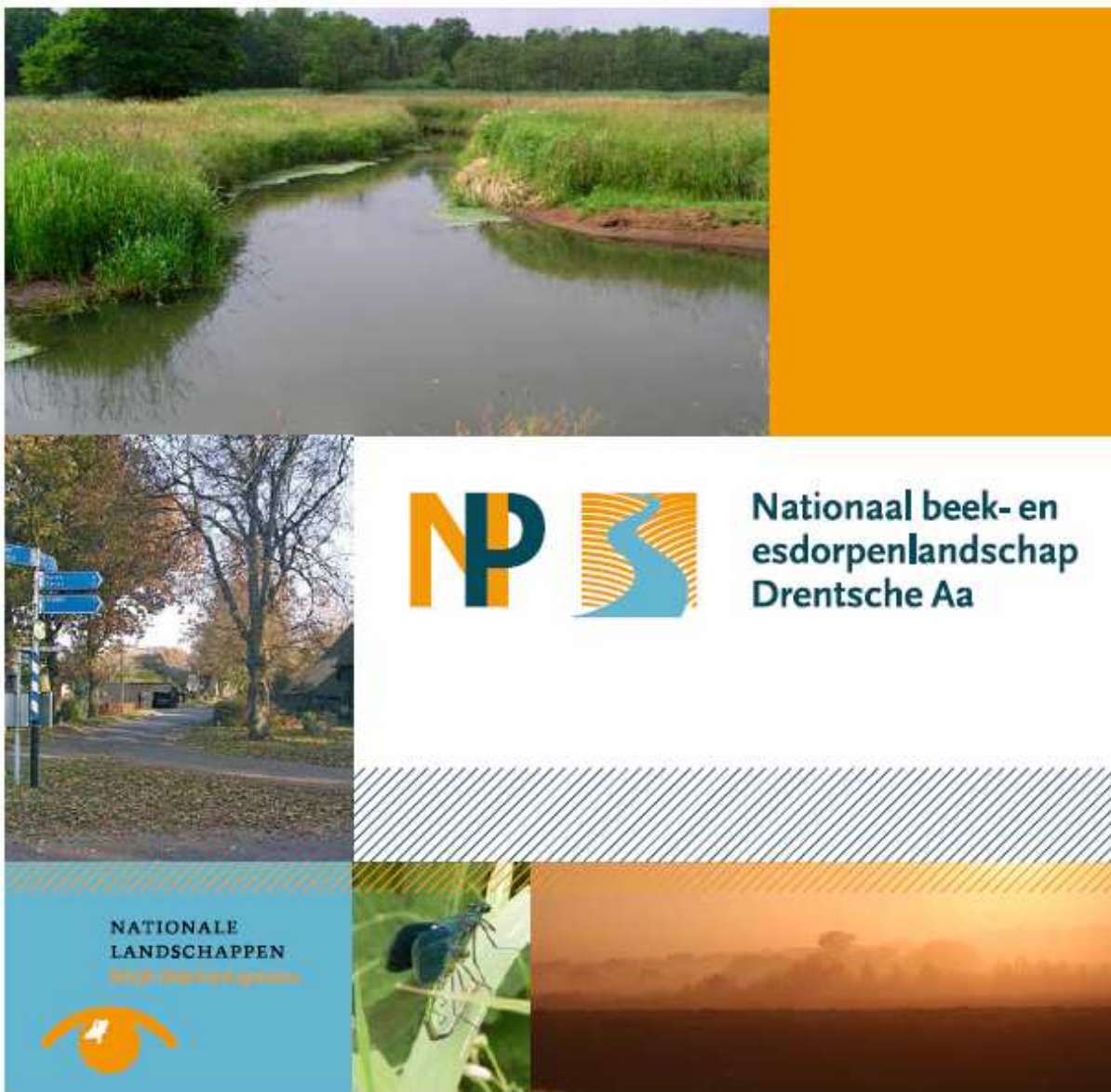

JAARVERSLAG 2009

Nederland heeft 20 Nationale Parken én 20 Nationale Landschappen

JAARVERSLAG 2009

Nationaal beek en esdorpenlandschap Drentsche Aa

Verkorte versie met opsomming van resultaten en projecten.

Voor uitvoerige beschrijving van de inhoud van projecten, zie het uitgebreide jaarverslag van 2008.

INHOUD:

1. In 2009 afgeronde projecten
2. Projecten in 2009 in uitvoering
3. V&E- jaarverslag
4. Website
5. Landinrichtingscommissie Drentsche Aa

BIJLAGEN:

1. Organisatie Nationaal (beek- en esdorpen)Landschap Drentsche Aa
2. Overzicht gastheren en –vrouwen Drentsche Aa
3. Besluitenlijsten Overlegorgaan 2009
4. Eindafrekening bestedingenplan 2008
5. Overzicht afgeronde projecten 2002 - 2009 met bijdragen en cofinanciering uit de streek
6. Actuele nieuwsberichten op de website in 2009
7. Adressen partners
8. Fotojaarverslag 2009 V&E activiteiten

Vastgesteld door het Overlegorgaan / Gebiedscommissie Drentsche Aa op 17 juni 2010.

1. De in 2009 afgeronde projecten met financieel overzicht

In 2009 zijn de volgende projecten afgerond, waarbij onderscheid is gemaakt in de programma's, waaruit de projecten zijn gefinancierd. Het gaat om een totale investering van bijna € 1,7 miljoen

Bestedingenplan NBEL

Project	Totale kosten	Bijdrage	Bijdrage streek	Van:
"10 projecten op de plank"	16.157	16.157		
Internationale vrijwilligers SBB Oudemolen	6.527	1.000	1.500 ----- 4.027	gemeente Tynaarlo ----- SBB
Inerpretation -analyse	18.850	9.425	9.425	Recreatieschap
Boerenfietstocht	2.339	1.250	1.089	LTO
Inzet V&E-coördinator 2006-2007	112.000	20.000	92.000	Provincie

Uitvoeringsprogramma SGB/NL

Project	Totale kosten	Bijdrage	Bijdrage streek	Van
Taal van het Landschap	133.309	30.000	10.000 ----- 40.000 ----- 25.000 ----- 28.309	Provincie ----- NOW-BBO ----- v.Hall/Larenstein ----- Uitgever/ PB Cultuurfonds
Fietspad Okkenveen	413.657	206.828	66.185 ----- 64.344 ----- 70.000 ----- 6.300	Provincie ----- gemeente Tynaarlo ----- REGIO Assen-Gr ----- Recreatieschap
Fietspad Koeweg	28.187	11.418	16.769	gemeente Tynaarlo
Toegangspoort MTC "Onder de Molen" Rolde	348.126	174.063	60.922 ----- 113.141	Provincie ----- gem. Aa en Hunze
Landschapsherstel Amerdiep	18.802	9.401	9.401	SBB
Agrarisch Landschappelijk bouwen, fase 1	34.523	16.511	12.384 ----- 5.628	gemeenten ----- KNHM
Procesbegeleiding pilot Amerdiep	152.000	34.156	68.312 ----- 34.156 ----- 7.530 ----- 7.846	EU (POP) ----- Provincie ----- St. Amerdiep ----- LTO

Ontwerp en aanleg Belvédères ("oetkiekpunten")	81.372	35.000	46.372	SBB
---	--------	--------	--------	-----

Overig

Project	Totale kosten	Bijdrage	Bijdrage streek	Overig
Beek op Peil Gasterense Diep (pMJP- Verdroging)	138.016	89.711	5.848	Provincie
			38.836	Waterschap
			3.621	SBB
Veldnamenfestival (pMJP-SEV)	182.085	32.000	4.000	gem. Aa en Hunze
			6.000	BOKD
			25.385	Congres/kaartverk.
			114.700	div. fondsen

totaal	1.685.949	633.521	1.052.428
---------------	------------------	----------------	------------------

2 Projecten in uitvoering in 2009

Project	Trekker/uitvoerder	Uitvoeringsfase s.v.z. 31-12-09
Projecten Uitvoeringsprogramma NL Drentsche Aa:		
Stadsrand Assen-Oost en Amelterbos *	gemeente Assen	afgerond (SGB)
Herstel Landgoed Huis te Glimmen	SBB	in uitvoering
Recreatie-onderzoek (0-meting)	Recreatieschap Dr	in uitvoering
Toegangspoort Wedbroeken *	Provincie Drenthe	afgerond
Toegangspoort Anloo *	gemeente Aa en Hunze	afgerond
Knooppunt Kniphorstbosch *	gemeente Aa en Hunze	afgerond
Opstellen Inrichtings- en beheersplan Balloërveld	SBB	afgerond
Vismigratiekelpunten bovenloop Amerdiep	w.s. Hunze en Aa's	in uitvoering
Ontwerp en herstel eendenkooi Glimmen	SBB	in voorbereiding
Ontwerp knooppunt Anderen	Provincie Drenthe	afgerond
Ontwerp knooppunt Gasteren	Provincie Drenthe	in uitvoering
Inzet V&E-formatie 2008-2009 *	IVN/cons. NME	afgerond
Inzet V&E-formatie 2010-2011	IVN/cons. NME	in voorbereiding
Ommetje Zuidesch Anloo	BOKD	in voorbereiding
SEV-projecten (Sociaal economische vitalisering):		
- Naoberschap Nu *	Stek en Streek	afgerond

- Cultuurprogramma De Amer 2007-2011	gemeente Aa en Hunze	in uitvoering
- belevingsonderzoek Taarlo/dorpen rond Assen	BOKD	afgerond
- Telebrink Nooitgedacht/Rolde	St. Welzijn Aa en Hunze	in uitvoering
- Jongerenopvang Rolde en Annen	gemeente Aa en Hunze	in uitvoering
- Plan Bosakkers Gasteren	BOKD	in voorbereiding
+		
<i>In 2009 subsidie-aanvraag in behandeling genomen; nog niet beschikt:</i>		
Herinrichting Strubben-Kniphorstbosch	SBB	in behandeling
Inrichting Knooppunt Anderen	Gem. Aa en Hunze	„
Landschapsherstel Amer-en Anloërdiepje	SBB ism Meander	„
Agrarisch Landschappelijk bouwen, fase 2	Drents Plateau	„
<i>Overig:</i>		
Innovatieproject KRW (kaderrichtlijn water); deelproject Zeegserloopje (“Landbouw Centraal”)	w.s. Hunze en Aa's i.s.m. LTO en WUR	in uitvoering

* : projecten fysiek in 2009 afgerond maar nog niet financieel afgerekend

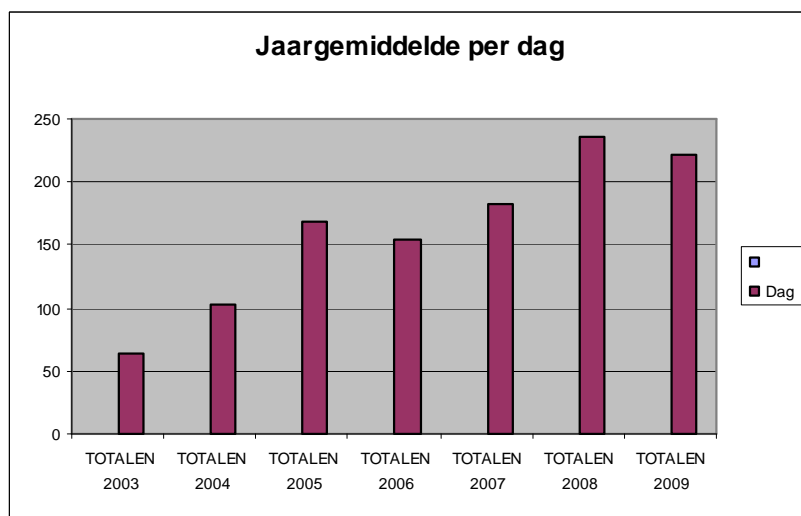
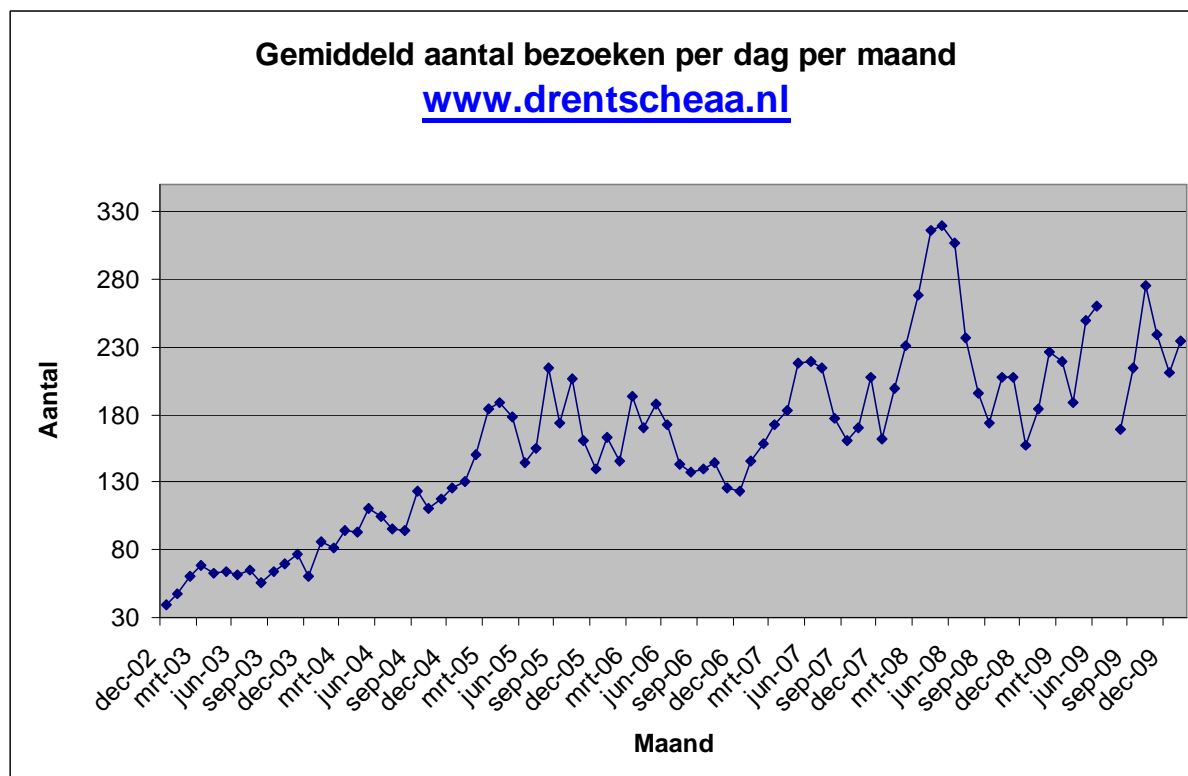
3. V&E-jaarverslag (zie ook bijlage 8)

De V&E activiteiten in 2009 betroffen in kort bestek de volgende onderwerpen:

- opschaling en uitvoering Levend bezoekersnetwerk
- Drentsche Aa gastheerschapcursus, gastheren en gastvrouwen
- Drentsche Aa ondernemersdag
- Inventarisatie Drentsche Aa wandelroute's
- Drentsche Aa gidsencursus, coördinatie en training
- Drentsche Aa excursieprogramma
- Drentsche Aa Bewonersdagen
- Drentsche Aa bewonerscursus
- Drentsche Aa thema-avonden en veldnamenfestival
- Nationaal beek- en esdorpenlandschap uitgaven (Doorstroom, Op Stap 2009, digitale nieuwsbrief, nieuwe folder NL Drentsche Aa)
- website Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa
- Publiciteit
- Drentsche Aa fotoarchief
- Drentsche Aa smaakroute
- Onderwijsprojecten:
  1. Natuurspeurderstocht (Basisonderwijs) – gemeente Tynaarlo.
  2. Nationaal Park zoekt jong elan (Voortgezet Onderwijs)

4. Website

Jaargemiddelde	Dag	Maand	Jaar
TOTALEN 2003	63	1919	23025
TOTALEN 2004	103	3135	37625
TOTALEN 2005	169	5135	61624
TOTALEN 2006	154	4682	56180
TOTALEN 2007	182	5549	66582
TOTALEN 2008	235	7168	86010
TOTALEN 2009	221	6750	81004

5. Landinrichtingscommissie Drentsche Aa

Korte terugblik 2009 (bron: uitvoeringsprogramma 2010 Landinrichtingscommissie Drentsche Aa)

Projecten

In onderstaand overzicht is kort per project aangegeven welke ontwikkelingen er in 2009 zijn geweest.

Project	Stand van zaken per 31 december 2009
a. Kavelruil	<p>In 2009 is ruim 90 ha landbouwgrond geruild. Een deel daarvan is gerealiseerd in combinatie met kavelruilproject in de Hunze. In Grolloo is een bijeenkomst geweest om de kansen voor kavelruil daar in beeld te brengen en initiatieven te ontplooiën. De mogelijkheden in Grolloo hangen voor een deel samen met de ontwikkelingen rondom het Amerdiep. Dit maakt dat er weinig beweging in zit. Ook rondom Elp is bijna een grote kavelruil met realisatie EHS gerealiseerd. Omdat 1 deelnemer zich op het laatst terugtrok en kavelruil op basis van vrijwilligheid gaat, kon de kavelruil geen doorgang vinden.</p>
b. Amerdiep	<p>Het project Amerdiep is in 2009 stopgezet. De opbrengsten (natuur en water) in relatie tot de kosten bleken niet voldoende in evenwicht. Binnen de LC is gesproken over de grond die in het kader van de grondpot Amerdiep werd verworven en in bezit kwam van BBL. Deze zou ingezet kunnen worden voor landbouwstructuurverbetering d.m.v. kavelruil. Echter vanuit het (toekomstig) provinciaal omgevingsbeleid en de wateropgaven in dit gebied is in 2009 door provincie i.o.m. het waterschap besloten om de grond te reserveren voor groen/blauwe opgaven (WB21+ KRW in combinatie met EHS). In januari 2010 is een voorlichtingsavond gehouden in het gebied door provincie Drenthe en het waterschap Hunze en Aa's.</p>
c. Rolderdiep	<p>De mogelijkheden voor begrenzing van de 30 ha gereserveerde nieuwe natuur in relatie tot de wateropgaven zijn geanalyseerd en onderzocht. Dit heeft geleid tot 5 varianten voor begrenzing van extra ha's. De LC heeft in meerderheid gekozen voor een variant waarbij behalve de 30 ha nog 22 ha extra begrensd zou worden in verband met de te realiseren opgaven en de beste voorwaarden voor het beheer. De LC heeft e.e.a. verwoord in een brief aan GS. Het antwoord van GS wordt begin 2010 verwacht.</p>
d. Beek op peil	<p>In 2009 is een evaluatie van het project behandeld in de commissie. Een punt dat hier uit naar voren kwam is het belang van goede afspraken over opdrachtgeverschap en communicatie met de streek. Voor het dorp Gasteren is een informatieavond voorbereid door het waterschap.</p>
e. Balloo	<p>Vanuit de rol van gebiedsmakelaar is het project Balloo opgepakt. Omdat er veel partijen en dito wensen/belangen bij betrokken zijn heeft de LC besloten tot een gestructureerde aanpak met diverse beslismomenten of het project verder kan of niet. In 2009 is het plan van aanpak daarvoor goedgekeurd en is een werkgroep Balloo ingesteld.</p>

f. Top 10 verdroging	De LC heeft opdracht gekregen van GS om een quick-scan te maken van de verdrogingprojecten, zoals ze worden genoemd in een rapport van de werkgroep Top 10 verdroging Drentsche Aa. Aangegeven moest worden welke projecten in 2010 gestart kunnen worden en welke projecten later worden gepland, wie de trekker is en welke belemmeringen er nog zijn. In 2009 zijn ondermeer 2 bijeenkomsten geweest o.l.v. DLG met provincie, waterschap en Staatsbosbeheer. Dit heeft geleid tot een eerste selectie van 4 projecten. In de vergadering van januari 2010 worden deze 1 ^e resultaten besproken.
----------------------	---

Overig

De landinrichtingscommissie heeft enkele wisselingen in de samenstelling gekend. Het waterschap Hunze en Aa's en de gemeenten hebben een nieuwe vertegenwoordiger. Zie voor de huidige samenstelling bijlage 1.

Nationale Parken

- 1 Schiermonnikoog
- 2 Lauwersmeer
- 3 Duinen van Texel
- 4 De Alde Feanen
- 5 Drentsche Aa
- 6 Drents-Friese Wold
- 7 Dwingelderveld
- 8 Weerribben-Wieden
- 9 Zuid-Kennemerland
- 10 De Sallandse Heuvelrug
- 11 De Hoge Veluwe
- 12 Veluwezoom
- 13 Utrechtse Heuvelrug
- 14 De Biesbosch
- 15 Oosterschelde
- 16 De Loonse en Drunense Duinen
- 17 De Maasduinen
- 18 De Zoom - Kalmthoutse Heide
- 19 De Groote Peel
- 20 De Meinweg

De 20 Nationale Parken vertellen het verhaal van de Nederlandse natuur.

De Nationale Parken richten zich op:

- Bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap
- Natuurgerichte recreatie
- Educatie en voorlichting
- Onderzoek

Nationale Landschappen

- 1 Arkenheer-Eemland
- 2 Drentsche Aa
- 3 Gelderse poort
- 4 Graafschap
- 5 Groene Hart
- 6 Het Groene Woud
- 7 Hoeksche Waard
- 8 IJsseldelta
- 9 Laag Holland
- 10 Middag-Humsterland
- 11 Nieuwe Hollandse Waterlinie
- 12 Noordelijke Wouden
- 13 Noordoost-Twente
- 14 Rivierengebied
- 15 Stelling van Amsterdam
- 16 Veluwe
- 17 Winterswijk
- 18 Zuid Limburg
- 19 Zuwest-Friesland
- 20 Zuidwest-Zeeland

De 20 Nationale Landschappen vertellen samen het verhaal van Nederland.

Als je de Nationale Landschappen bezoekt leer je Nederland pas echt kennen. Landschappen en onze identiteit zijn met elkaar verbonden. Bewoners en ondernemers die het verhaal van hun gebied ontdekken zijn trots op hun gebied.

Uitgave: Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa, 17 juni 2010

Postbus 122, 9400 AC in Assen

www.drentscheaa.nl

Nederland heeft 20 Nationale Parken én 20 Nationale Landschappen

Bijlage 1

Organisatie Nationaal (beek- en esdorpen) Landschap Drentsche Aa

Overlegorgaan / Gebiedscommissie

Voorzitter	de heer H. van 't Land
provincie Drenthe	de heer R.W. Munniksma
LTO-Noord	de heer J. Emmens
LTO-Noord	de heer H. Brink
Staatsbosbeheer	de heer A.A. Witvoet
BOKD	de heer J.N.H. Elerie
Recreatiesector	mevrouw J.A. Zingstra
gemeente Aa en Hunze	de heer E. van Oosterhout
gemeente Assen	de heer A. Langius
het waterschap Hunze en Aa's	de heer H. van der Wal
de NV Waterbedrijf Groningen	de heer H. Hoogeveen
LNV Directie Regionale zaken Noord	de heer H.R. Oosterveld
gemeente Tynaarlo	de heer J.D. Frieling
Vereniging Natuurmonumenten	de heer H. Dommerholt
Secretariaat	Kees Folkertsma en Herman Thije

Projectgroep

provincie Drenthe	Herman Thije (voorzitter)
secretaris Overlegorgaan	Kees Folkertsma
LTO-Noord	Roel Visser
Staatsbosbeheer	Roelof Heling
BOKD	William Prinsen
Recreatiesector	Greet Oosterhuis
Recreatieschap Drenthe	Oebele Gjaltema
gemeente Aa en Hunze	Arne Thieme
gemeente Assen	Jan Lagendijk/Pieter Gautier
het waterschap Hunze en Aa's	Harriët Bosman
de NV Waterbedrijf Groningen	Lieselot Smilde
LNV Directie Regionale zaken Noord	Douwe Bijlsma
gemeente Tynaarlo	Jan Ploeger
IVN consulentenschap Drenthe	André Brasse
Dienst Landelijk Gebied	Caroline Schrandt
Drents Plateau	Marjo Montforts
gemeente Haren	Atze Keuning (agendalid)
gemeente MiddenDrenthe	Kees Wielink (agendalid)

Werkgroep Educatie, Communicatie en Recreatie (ECR)

IVN Consulentenschap Drenthe	André Brasse (voorzitter en coördinator)
IVN Consulentenschap Drenthe	Maroesja Veken & Guido Lek
Gemeente Tynaarlo	Joke Rosier
Waterschap Hunze en Aa's	Jan Kragt/Cora Kuiper
Recreatiesector	Frits Sturris/Henk Pots
Staatbosbeheer	Kees van Son
Secretaris Overlegorgaan	Kees Folkertsma
Gebiedsbewoner	Harry Patberg
LTO-Noord	Jannie Warringa
Gemeente Assen	Claudia de Boer
Gemeente Aa en Hunze	Cassandra den Hartog
Het Drentse Landschap	Hans Colpa/Sonja van der Meer
Recreatieschap Drenthe	Oebele Gjaltema

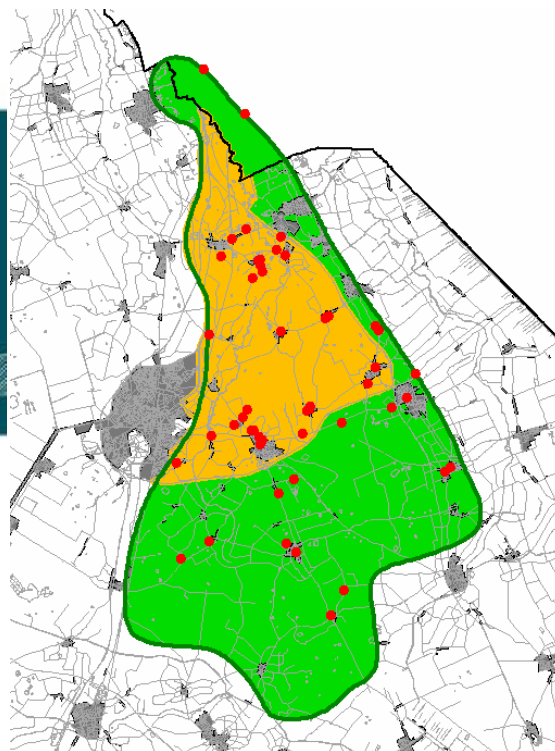
Landinrichtingscommissie Drentsche Aa

Voorzitter	Henk Zwaving
LTO Noord	Johan Emmens
LTO Noord	Henk Tiems
TBO	Bert Witvoet
TBO	Martin Verhagen
RECRON	Jan Glas
Namens de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo:	Harold de Groot
Waterschap Hunze en Aa's	Harriët Bosman
DLG	Jan Pieter Tjaden
DLG	Caroline Schrandt (secretaris)
Provinciaal adviseur	Herman Thije

Bijlage 2

Overzicht gastheren en –vrouwen Drentsche Aa

Campings

- Camping de Weyert in Rolde
- Camping 't Groene veld
- Camping de Vledders Schipborg
- Camping en 'Het Veenmeer' in Tynaarlo
- Camping Diana Heide in Amen
- Camping Landgoed De Berenkuil in Grolloo.
- Minicamping Langoed Tolhek in Anderen.
- Boerderijcamping 'Het Amerveld' in Amen.
- Boerderijcamping Liebe in Anderen
- Boerencamping 'Appelo's Farm' in Taarlo.
- Camping Zwanemeer in Gieten.
- Camping de Warme Bossen in Grolloo
- Camping "op t Kalkamp" in Gieten

Fietsen Verkoop/onderhoud en verhuur

- Oosting Rijwielverhuur Gasselte
- Jaap Vos Rijwieltechniek in Gasselte.

Eten, drinken en zaalverhuur

- Pannenkoekenboerderij Brinkzicht in Gasteren.
- Café restaurant Gerrie in Grolloo.
- Paviljoen Appelbergen in Glimmen
- Conferentieoord De Clinge in Zeegse
- Theeschenkerij 'Homanshof' in Anloo.

Café Restaurant Zalencentrum Perron3 in Tynaarlo.
 Cafe/zalencentrum 'De Aanleg' in Deurze.
 Cafe 'Centrum' in Eext.
 Café Restaurant Popken-Hollander in Anloo
 Eetcafé Zaal Het Witte Huis in Zeegse
 Restaurant/partycentrum de Drentsche Aa in Schipborg

Verblijfsaccomodaties

"Mooi uitzicht" logeerboerderij in Anloo.
 'Groepsaccomodatie 't Anderhoes' in Anderen.
 Groepsverblijf 'Het Stroomdal' in Anderen.
 Gastenboerderij Het Nienhoes in Anreep.
 Hotel Erkelens in Rolde.
 Herberg de Hondsrug in Eext.
 Logeerboerderij 'Scheibershof' in Zeegse.
 Resort Hof van Saksen in Nooitgedacht
 Groepsaccomodatie de Hondelhoeve in Eext.

Streekprodukt en informatie

Zorgboerderij de Balloohoeve in Balloo.
 Streekmuseum 'Dorp van Bartje' in Rolde .
 Kaasmakerij 'Karwij' in Rolde.
 Fruitbedrijf Goense in Marwijksoord.
 Toeristisch Informatie Punt Onder de Molen in Rolde.
 Vleesveehouderij en boerderijwinkel Eigen Erf in Schipborg.
 Schaapskooi Balloo
 Paardensportcentrum Dolfing in Tynaarlo
 Zeegster Hoeve in Zeegse

Bijlage 3

Besluitenlijsten Overlegorgaan 2009

BESLUITENLIJST d.d. 11 februari 2009

24^e vergadering Overlegorgaan / Gebiedscommissie Nationaal (beek- en esdorpen) Landschap Drentsche Aa, gehouden in restaurant De Drentsche Aa in Schipborg.

Besluit / Actie	Door Wie?	Voor wanneer?
1. Nav het verslag wordt afgesproken dat via de projectgroep nog een keer helder uiteen wordt gezet hoe initiatiefnemers namens/vanuit het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa, inwoners in het gebied betrekken bij plannen, projecten en de uitvoering daarvan.	Secretariaat	
2. Op basis van notitie <i>'Energielandschap Drentsche Aa: Projectidee energieopwekking en landschapsonderhoud'</i> worden de volgende afspraken/opmerkingen gemaakt: <ul style="list-style-type: none"> - In het Nationaal Landschap Drentsche Aa niet opnieuw het wiel gaan uitvinden. Dus geen dubbel werk doen, maar alle lopende initiatieven goed in beeld brengen. - Een helder keus maken tussen grootschalig op industrieterrein versus individueel op bedrijfsniveau (bv verwarming van eigen stallen). Wat past bij de schaal van het Drentsche Aa-gebied. - Aansluiting zoeken bij initiatieven vanuit Regiopark Groningen – Assen. Vraag (woningbouw) en aanbod (industrie) aan elkaar koppelen. Zie pilot Haren – Tynaarlo. 	Secretariaat	
3. Van het <i>'Fotoverslag resultaten 1^e jaar extra inzet V&E in Nationaal Landschap Drentsche Aa (2008)'</i> , wordt met instemming kennis van genomen en zal worden verwerkt in het jaarverslag 2008.	Secretariaat	
4. Het secretariaat zal alle Ruimtelijke ontwikkelingen op de voet blijven volgen. In samenwerking met de projectgroep wordt in een notitie alle ontwikkelingen in beeld gebracht en van een inhoudelijk commentaar voorzien. De leden van het Overlegorgaan Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa hebben tijdens de vergadering hiervoor alvast input geleverd. Dit onderwerp blijft (jaarlijks) terugkomen op de agenda van het Overlegorgaan.	Secretariaat / projectgroep	
5. In een volgende vergadering zal het project KoningsAs als onderdeel van het Regiopark Groningen – Assen worden gepresenteerd.	Secretariaat / programma bureau	
6. De voorzitter vraag het secretariaat om te bezien of het mogelijk is om de geplande vergadering van 25 juni a.s. te	Secretariaat	

verzetten. Dit is dus 19 juni geworden.		
---	--	--

BESLUITENLIJST d.d. 19 juni 2009

25e vergadering Overlegorgaan / Gebiedscommissie Nationaal (beek- en esdorpen) Landschap Drentsche Aa, gehouden in eetcafé-zaal "Het Witte huis" in Zeegse.

Besluit / Actie	Door Wie?	Voor wanneer?
1. Het Overlegorgaan stemt in met Plan van aanpak TOP-lijst verdroogde gebieden en de voorgestelde vervolgacties; met daarbij het advies de classificatie 1 ^e en 2 ^e prioriteit te wijzigen in 1 ^e en 2 ^e " kansgebieden ".	secretariaat i.o.m. DLG en de werkgroep	
2. STIPO: Het Overlegorgaan stemt in met mandatering naar de gebiedscommissie Zuid Oost Drenthe met de opmerking dat ook de rest van Drenthe de nodige aandacht in menskracht krijgt.	secretariaat	
3. Het Overlegorgaan stemt in met de volgende projectvoorstellen: <ul style="list-style-type: none"> a. Drentsche Aa als ecologische verbindingzone met voorstellen beekherstel Amerdiep b. Boerenfietstocht Rolde c. Bijdrage aan Stichting Internationale Vrijwilligersprojecten (SIW) Oudemolen 2009 d. Inzet medewerker V&E NL Drentsche Aa 2010-2011 	secretariaat	
4. Het Overlegorgaan neemt kennis van het Innovatieproject KRW: deelgebied Zeegserloopje en Westerdiep-Ydermadepolder. Financiering van dit project is geregeld.		
5. Het Overlegorgaan neemt kennis van het afgeronde project "10 projecten op de plank" van de BOKD en verwacht veel van de uitvoering.	BOKD i.s.m. dorpsbelangen/ gemeenten	
6. Het Overlegorgaan neemt kennis van de folder agrarisch landschappelijk bouwen Drentsche Aa en stemt in met het vervolg: Drents Plateau is de uitvoerende instantie en zal voor de volgende vergadering een projectvoorstel maken met een subsidie-beleidsregel.	secretariaat en Drents Plateau	
7. Amerdiep: volgende vergadering komt de procesanalyse in het Overlegorgaan	secretariaat	
8. Standaard zal een communicatie paragraaf aan het pMJP adviesformulier worden toegevoegd. Deze moet door de aanvragers worden ingevuld.	Secretariaat / aanvrager	
9. Het Overlegorgaan stemt in met de voorgestelde locaties voor 4 nieuwe Drentsche Aa informatiezuilen.	secretariaat	
10. Regiopark Groningen- Assen en PvA Koningsas: dit onderwerp komt de volgende keer op de agenda Overlegorgaan.		
11. Er komt een vervolg op de notitie realisatie, inrichting en beheer van Toegangspoorten en Knooppunten		

BESLUITENLIJST d.d. 14 september 2009

Nederland heeft 20 Nationale Parken én 20 Nationale Landschappen

26e vergadering Overlegorgaan / Gebiedscommissie Nationaal (beek- en esdorpen) Landschap Drentsche Aa in HCR De Koekoekshof in Elp.

Besluit / Actie	Door Wie?	Voor wanneer?
1. Het Overlegorgaan stemt in met de SEV-aanvraag Telebrink in Nooitgedacht en Rolde; het OO wordt op de hoogte gehouden van het verloop van het project	secretariaat	
2. Het Overlegorgaan neemt kennis van de projecten Week van de Smaak en Smaekmakers van Drenthe		
3. Het Overlegorgaan stemt in met het project-voorstellen: .1 Agrarisch Landschappelijk bouwen, fase 2 en de beleidsregel voor subsidieverlening. .2 Landschapsherstel Amer- en Anloërdiepje .3 Ontwerpfase eendenkooi Glimmen	secretariaat	
4. De "Interpretatie-analyse NL Drentsche Aa" wordt als belangrijke bouwsteen meegenomen naar het 2 ^e BIO-plan	secretariaat	2011-2012
5. De gas-transportleiding van de NAM door Drentsche Aa-gebied: het OO zal zich bij de NAM melden als gesprekspartner en informatie komt op de website.	secretariaat	

BESLUITENLIJST d.d. 5 november 2009

27^e vergadering Overlegorgaan / Gebiedscommissie Nationaal (beek- en esdorpen) Landschap Drentsche Aa in het Stationskoffiehuus in Rolde.

Besluit / Actie	Door Wie?	Voor wanneer?
1. Het Overlegorgaan Drentsche Aa neemt de projectenlijst d.d. 26 oktober 2009 voor kennisgeving aan.		
2. Het Overlegorgaan stemt in met voorstel SEV-project Bosakkers in Gasteren		
3. Het Overlegorgaan Drentsche Aa stemt in met de pMJP-subsidieaanvraag Knooppunt Anderen inclusief definitieve schetsontwerpen.		
4. Het Overlegorgaan Drentsche Aa stemt in met de pMJP-subsidieaanvraag Herinrichting Strubben- Kniphorstbosch		
5. Het Overlegorgaan Drentsche Aa neemt de opdrachtbrief GS voor inzet aanpak TOP-lijst verdroogde gebieden voor kennisgeving aan.		
6. Het Overlegorgaan Drentsche Aa stemt in met het concept Uitvoeringsprogramma 2010.		
7. Het Overlegorgaan Drentsche Aa neemt het ontwerp aanwijzingsbesluit Natura2000 Drentsche Aa voor kennisgeving aan.		
8. Het Overlegorgaan Drentsche Aa stelt het Bestedingenplan 2010 en het vergaderschema 2010 vast.		

9. Het Overlegorgaan neemt de notities Stand van zaken Snelwegpanorama's en Concept-ontwerp Omgevingsvisie Drenthe voor kennisgeving aan.		
10. Het Overlegorgaan besluit niet langer het NP-magazine te willen ontvangen.		

Bijlage 4

Eindafrekening bestedingenplan 2008

Bestedingen 2008 Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa		
Project	Trekker / Opdrachtgever	Uitgaven
Integrale Kanskaart: o.a. onderzoek structurele financieringsvorm / gebiedsfonds Drentsche Aa, procesondersteuning	Secretariaat	€ 9.444
Landschapsvisie: Uitwerking van benoemde projecten	Secretariaat	€ 0
PvA Levend bezoekersnetwerk: uitwerking van benoemde projecten (schetsontwerpen knooppunten, herkenbaarheid informatiepunten, extra SNP-zuilen)	Secretariaat	€ 37.186
Uitvoeren V&E+C jaarprogramma: Diverse activiteiten / producten o.a. 2 extra filmavonden `In het land van de Drentsche Aa, 2e ondernemersdag (1/12) en bewonersdag en -avond (27/9 en 5/11)	IVN / werkgroep ECR / secretariaat	€ 19.663
Wonen en Leefbaarheid: diverse uitvoeringsprojecten o.a. "10-projectvoorstellen op de plank", Wandelroute Tp Noord, SIW-project Oudemolen	BOKD / secretariaat / overigens	€ 17.157
Gewenst onderzoek kennisleemte(n) vanuit Monitoringsrapportage 2007 (o.a. een recreatieonderzoek en interpretation analyse Drentsche Aa)	Secretariaat	€ 50.125
Nieuwsbrief Doorstroom (nummers 10 en 11)	Redactie / secretariaat	€ 9.447
Op Stap-krant 2008	Redactie / secretariaat	€ 19.380
Folders en promotiemateriaal	Secretariaat	€ 2.701
Onderhoud website	Secretariaat	€ 3.620
Kosten Overlegorgaan	Secretariaat	€ 6.447
Onvoorzien/reservering/vrijval	Secretariaat	€ 6.567
<i>Stand van zaken 1 januari 2010 (eindafrekening loopt via ILG)</i>	TOTAAL	€ 181.737

Bijlage 5

Overzicht afgeronde projecten 2002-2009 met bijdragen en
cofinanciering uit de streek

Afgeronde projecten 2002 - 2009		
<i>Stand van zaken 31 december 2009</i>		
Thema	Aantal projecten	Totale investering
Landbouw	21	€ 1.488.722
Natuur en Landschap	29	€ 3.210.072
Recreatie	24	€ 1.808.185
Voorlichting en Educatie	7	€ 91.990
Water	20	€ 18.287.151
Wonen en Leefbaarheid	12	€ 1.186.396
TOTAAL	113	€ 26.072.516

Financiële verdeling afgeronde projecten 2002 - 2009		
<i>Stand van zaken 31 december 2009</i>		
Totale kosten	€ 26.072.516	%
EU-geld	€ 3.779.903	14,5%
Totale Rijksbijdrage	€ 11.052.592	42,4%
ROM/WCL	€ 3.482.653	13,4%
SGM/SGB	€ 2.341.732	9,0%
NBEL	€ 548.353	2,1%
NL	€ 124.639	0,5%
<i>overig (o.a. ICES, Belvedere)</i>	€ 4.555.215	17,5%
Provincie	€ 1.398.435	5,4%
Waterschap	€ 1.744.137	6,7%
Gemeenten	€ 5.803.966	22,3%
Staatsbosbeheer / NM	€ 601.403	2,3%
Particulieren	€ 852.120	3,3%
Overig	€ 839.960	3,2%

Realisatie Ecologische Hoofdstructuur (EHS)		
2002 – 2006 (pre ILG-periode)	314 ha	€ 7.019.000
2007-2009 (ILG-periode)	.... ha	...

Bijlage 6

Actuele nieuwsberichten op de website in 2009

- 16 dec. 2009   Structuurvisie LOP door raad Tynaarlo vastgesteld
- 15 dec. 2009   Nationale tuinvogeltelling 2010
- 14 dec. 2009   Actualisatie bodemkaarten en onderzoek veenbodems
- 10 dec. 2009   Nieuwe borden Staatsbosbeheer
- 9 dec. 2009   Drenthe pakt verrommeling landschap aan
- 4 dec. 2009   Assen ondergaat metamorfose
- 4 dec. 2009   OTB/M.E.R. verdubbeling N33 Assen-Zuidbroek later ter visie
- 2 dec. 2009   Natuurbeschermingswet vergunning Groningen Airport Eelde
- 1 dec. 2009   Succesvolle bewonerscursus
- 30 nov. 2009   Aanmoedigingsprijs voor "Nieuwe Wildernis"
- 26 nov. 2009   Pilot Amerdiep afgesloten
- 24 nov. 2009   Magazine bij kunstproject N34
- 23 nov. 2009   Nominatie Erkelens, beste Holland-hotel van 2010
- 19 nov. 2009   Gasteren als Vijf Sterren Dorp !
- 19 nov. 2009   Spoortunnel Marsdijk-Loon autovrij ?
- 18 nov. 2009   Nieuwe gidsen
- 16 nov. 2009   Belevingsonderzoek dorpen in de stadsrand Assen
- 16 nov. 2009   Broekstreek in woord en beeld
- 14 nov. 2009   Basiscursus grondgebonden zoogdieren
- 13 nov. 2009   Bezwaren tegen zandpad Assen-Oost afgewezen
- 13 nov. 2009   Bestrijdingsmiddelen in water Drentsche Aa
- 12 nov. 2009   Gemeenten kunnen Nationale landschappen ruimtelijk beschermen
- 11 nov. 2009   Dag van het Riool in gemeente Assen
- 8 nov. 2009   Zeldzame waterspitsmuizen ontdekt in het Drentsche Aa gebied
- 7 nov. 2009   Landelijke natuurwerkdag
- 29 okt. 2009   Waterschap Hunze en Aa's heeft Beheerplan 2010-2015 vastgesteld
- 19 okt. 2009   Kom naar de Nacht van de Nacht
- 16 okt. 2009   Jubileum uitgave "Have en Goed"
- 13 okt. 2009   Grotere rol voor boer bij aanleg en beheer natuur
- 11 okt. 2009   Herfstwandeltochten rond Grolloo
- 6 okt. 2009   Zandverstuiving Siepelveen groeit dicht
- 6 okt. 2009   Kunst in de Drentsche Aa bij Glimmermade
- 5 okt. 2009   Ieberenplas wordt schoongemaakt
- 5 okt. 2009   Broedende ruigpootuil blijft in Drenthe
- 5 okt. 2009   Uitnodiging informatieavond vismigratie Amerdiep
- 4 okt. 2009   Ontstaansgeschiedenis Hondsrug anders dan gedacht
- 2 okt. 2009   Drouwenezand, het eerste Aardkundige Monument van Drenthe
- 1 okt. 2009   Quintusbos-uitvoering 2^e fase
- 30 sept. 2009   Gratis filmavond "In het land van de Drentsche Aa" van Henk Bos
- 27 sept. 2009   Bewonersdag 27 september
- 23 sept. 2009   Start inspraak in elf Natura 2000-gebieden
- 22 sept. 2009   Fietsroute "Week van de Smaak" 2009
- 17 sept. 2009   Project Zorg voor Paard en Landschap

- 11 sept. 2009 Aankondiging Drentsche Aa bewonersdag 27 september
- 10 sept. 2009 Kansen voor EHS onbenut
- 8 sept. 2009 Openbare vergadering Overlegorgaan
- 7 sept. 2009 Nominatie voor Keuterij Midlaren
- 7 sept. 2009 Tien kansen voor het Deurzerdiep
- 5 sept. 2009 Werkzaamheden Herstel Landgoed Glimmen hervat
- 3 sept. 2009 Unieke kans om Muntschat van Anloo te zien tijdens Open Monumentendag bij Drents Plateau
- 2 sept. 2009 Nieuw natuurbeheerplan Drenthe vastgesteld
- 2 sept. 2009 Kabinet moet meer doen om verrommeling te stoppen
- 1 sept. 2009 Aankondiging Drentsche Aa bewonersdag 27 september
- 18 aug. 2009 Internationaal Vrijwilligersproject Oudemolen
- 14 aug. 2009 Gidsencursus Drentsche Aa
- 7 aug. 2009 Tijgerspin ontdekt in Elsburger Onland
- 9 juli 2009 Nieuwe website in de lucht
- 8 juli 2009 Bewegwijzering naar Toegangspoorten gereed
- 7 juli 2009 Boerenfietstocht rond Amerdiep
- 6 juli 2009 Assen aan de Drentsche Aa
- 5 juli 2009 Opening transportleiding Annen –De Punt
- 3 juli 2009 Wachters in het Landschap
- 30 juni 2009 Eind september aanwijzing 4^e tranche Natura 2000-gebieden
- 30 juni 2009 Kunstwerken van het Drentsche Aa-gebied
- 25 juni 2009 Presentatie visie “Assen aan de Aa”
- 24 juni 2009 Uitkomsten Overlegorgaan/Gebiedscommissie Drentsche Aa
- 22 juni 2009 Muizen in de Drentsche Aa
- 9 juni 2009 Helling tunnel N34 bij Anloo minder steil
- 3 juni 2009 Open dag biologische bedrijven en zorgboerderijen
- 2 juni 2009 Milieufederatie en de RECRON presenteren ontwikkelingsperspectief Natuurlijke Recreatie Aa en Hunze
- 20 mei 2009 Netwerkbijeenkomst Duurzaam Boer Blijven in Drenthe op 27 mei
- 20 mei 2009 Informatiecentrum De Homanshof vernieuwd
- 19 mei 2009 Folder Veldnamenfestival verspreid
- 15 mei 2009 Rolder molen draait weer
- 7 mei 2009 Bijzondere muntschat in Anloo
- 6 mei 2009 Zesde jaar actualisatie provinciale floragegevens
- 4 mei 2009 Nieuwe wildernis gepresenteerd
- 4 mei 2009 Provincie maakt nieuw natuurbeheerplan
- 4 mei 2009 Onthulling bijzondere muntschat
- 4 mei 2009 Elperstroom-lezing
- 29 april 2009 Dotterbloemen in de Drentsche Aa
- 24 april 2009 Leerlingen Augustinuscollege presenteren toekomstvisie
- 24 april 2009 Gevelbordje gastheerschap Drentsche Aa en nieuwe nationaal Park vlag onthuld
- 24 april 2009 Nieuwe Nationaal Park Drentsche Aa vlag gepresenteerd
- 23 april 2009 Toegangspoort Nationaal beek- en esdorpenlandschap in Rolde
- 21 april 2009 Uitbreiding heide Oudemolense bos
- 17 april 2009 Breed draagvlak voor regionale aanpak kwaliteitsverbetering Drentse Bedrijventerreinen

- 16 april 2009 Fotowedstrijd in kader van 100 jaar Nationale Parken in Nederland
- 15 april 2009 Werk aan de winkel in en om Balloo
- 8 april 2009 Tweede Paasdag Schaapskooi Ballooërveld
- 8 april 2009 Drenthe bedreigd door financiële risico's
- 7 april 2009 Vernieuwd Drenthepad geopend
- 3 april 2009 Aanleg 13 kilometer drinkwaterleiding door het Drentsche Aa-gebied
- 2 april 2009 Straatnamen ter discussie in Anreep-Schieven
- 1 april 2009 Nieuwe fiets- en voetgangerstunnel onder N34 bij landgoed Terborgh
- 25 maart 2009 Nieuw Inrichtingplan Ballooërveld enthousiast ontvangen
- 24 maart 2009 Discussieforum over nieuwe wildernis
- 24 maart 2009 Landelijke opschoondag 2009
- 23 maart 2009 Grote klopjacht op motorcrossers
- 20 maart 2009 Schaapskooi Balloo bestaat 25 jaar
- 16 maart 2009 Bewonersavond Inrichting- en beheerplan Ballooërveld
- 15 maart 2009 Zoogdieratlas van Nederland
- 13 maart 2009 Lammetjesdag bij de schaapskooi Ballooërveld
- 12 maart 2009 Koninklijke erepenning voor hengelaarsclub Sassenhein
- 6 maart 2009 Nieuw Inrichtings- en beheersplan voor Ballooërveld in de maak
- 4 maart 2009 Ooievaarslezing in café Centraal, Tynaarlo
- 3 maart 2009 Anloo krijgt Toegangspoort en Knooppunt voor Drentsche Aa-gebied
- 3 maart 2009 Gemeente Aa en Hunze kiest voor duurzaamheid in Nooitgedacht
- 24 febr. 2009 Nieuwsbrief verdubbeling N33
- 22 febr. 2009 Drentse Floraprijs voor Hindrik Lanjouw
- 13 febr. 2009 Unieke karakter Drentsche Aa benadrukt in TV-serie
- 27 jan. 2009 Rondweg Assen-Oost opnieuw in discussie
- 27 jan. 2009 Wildcrossers in Drentsche bossen betraapt
- 27 jan. 2009 Reduceren grondwaterwinning Assen moet verdroging beekdal tegengaan
- 21 jan. 2009 Onderzoek Naoberschap Nu in Grolloo van start
- 21 jan. 2009 Plaatsing raster Oudemolense bos
- 7 jan. 2009 Nationale landschappen op televisie

Bijlage 7

Adressen partners

Organisatie	Adres
secretariaat Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa	Postbus 122 9400 AC Assen T (0592) 365864 / 365860 E-mail drentscheaa@drenthe.nl Internet www.drentscheaa.nl
IVN Consulentenschap Drenthe	Postbus 125 9400 AC Assen T (0592) 371740 www.ivn.nl/drenthe
Staatsbosbeheer	Postbus 333 9700 AH Groningen T (050) 7074444 www.staatsbosbeheer.nl
LTO Noord	Postbus 186 9200 AD Drachten T (088) – 888 66 66 www.ltonoord.nl
Recreatiesector p/a Recreatieschap Drenthe	Brink 4b 7981 BZ Diever T (0521) 593210 www.recreatieschapdrenthe.nl
Vereniging Natuurmonumenten	Postbus 764 9400 AT Assen T (0592) 305051 www.natuurmonumenten.nl
waterschap Hunze en Aa's	Postbus 195 9640 AD Veendam T (0598) 693 800 www.hunzeenaas.nl
Vereniging Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD)	Oostersingel 21a 9401 JZ Assen T (0592) 315121 www.bokd.nl
gemeente Aa en Hunze	Postbus 93 9460 AB Gieten T (0592) 267777 www.aaenhunze.nl
gemeente Assen	Postbus 30018 9400 RA Assen

	T (0592) 366911 www.assen.nl
gemeente Tynaarlo	Postbus 5 9480 AA VRIES T (0592) 266 662 www.tynaarlo.nl
gemeente Haren	Postbus 21 9750 AA Haren T (050) 5339911 www.haren.nl
gemeente Midden-Drenthe	Postbus 24 9410 AA Beilen (0593) 53 92 22 www.middendrenthe.nl
de NV Waterbedrijf Groningen	Postbus 24 9700 AA Groningen T (050) 368 86 88 www.waterbedrijfgroningen.nl
Ministerie van LNV, Directie Noord	Postbus 30032 9700 RM Groningen T (050) 5992300 www.minlnv.nl
provincie Drenthe	Postbus 122 9400 AC Assen T (0592) 365555 www.drenthe.nl

Bijlage 8

Fotojaarverslag 2009

V&E activiteiten Nationaal Park & Nationaal Landschap Drentsche Aa

André Brasse, coördinator V&E
Maroesja Veken, medewerker V&E
Guido Lek, medewerker V&E

Nederland heeft 20 Nationale Parken én 20 Nationale Landschappen

Levend bezoekersnetwerk; Toegangspoorten, Knooppunten, Infopunten en infozuilen.

Ook voor 2009 stond naast de reguliere V&E activiteiten, de opschaling van het Nationaal Park V&E programma naar het Nationaal Landschap Drentsche Aa op het programma. Er zijn twee nieuwe gastheerschap cursussen verzorgd en gevolgd door 29 deelnemers. Op 24 april werd door Henk van 't Land het eerste Drentsche Aa gevelbordje en de nieuwe Drentsche Aa vlag onthuld bij gastheer restaurant Perron drie te Tynaarlo. Alle afgestudeerde gastheren en -vrouwen hebben voor het hoogseizoen 2009 het DRAA gevelbordje en bijbehorende vlag ontvangen.

De coördinator V&E was bij diverse overleggen aanwezig om te adviseren op gebied van V&E en PR. Vijf Drentsche Aa informatiezuilen (knooppunten Gasterse duinen, Kniphorstbosch, Anderen, Kymmelsberg en Ballooërveld) zijn voor productie gereed gemaakt. Onduidelijkheid over de auteursrechten mbt de zuil hebben tot vertraging van de productie geleid. De verwachting is dat de zuilen in 2010 in productie gaan.

Drentsche Aa gastheerschapcursus, gastheren en gastvrouwen

In 2009 is de Cursus Gastheerschap voor het Nationaal Landschap en Nationaal Park Drentsche Aa twee keer gegeven. De cursusinhoud is aangepast aan de meest recente ontwikkelingen binnen het gebied. De cursusmiddelen zijn aangepast aan de nieuwe Nationaal Park huisstijl. In totaal beschikt het Nationaal landschap Drentsche Aa over 87 enthousiaste gastheren en gastvrouwen die werken op 50 bedrijven binnen het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Het Nationaal Landschap gastheerschapnetwerk wordt gecoördineerd door de medewerkers V&E.

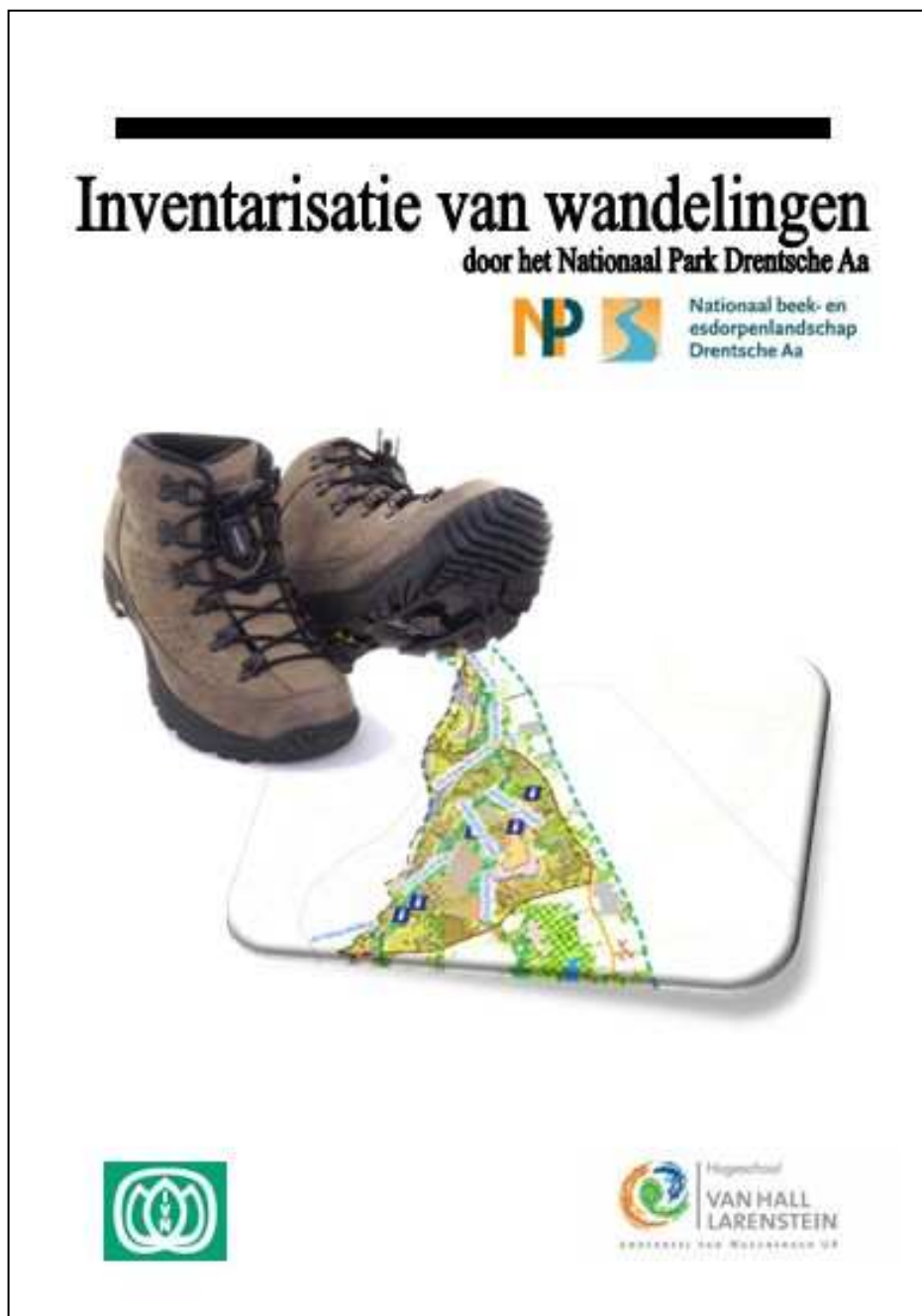
Drentsche Aa ondernemersdag

Op verzoek van de Drentsche Aa gastheren wordt jaarlijks een Drentsche Aa ondernemersdag georganiseerd. 2009 stond in het teken van duurzame recreatie en beleving. 25 ondernemers hebben de ondernemersdag bijgewoond. Gastspreker was Hans Schiphorst, senior medewerker toerisme en recreatie gemeente Steenwijkerland. Hans heeft de aanwezigen verteld over zijn ervaringen in Nationaal Park De Weerribben met de aanvraag en invoering van de 'European Charter for Sustainable Tourism'. Aansluitend hebben de aanwezigen gereageerd op het belevingsonderzoek dat voor het Nationaal Park Drentsche Aa is uitgevoerd. De uitkomst van het onderzoek is naast de ervaringen van de gastheren en gastvrouwen gelegd. De ondernemers hebben hun belevings top 10 samengesteld die gebruikt is bij de samenstelling van de Op Stap krant voor 2010. Daarnaast hebben de aanwezigen in groepen gewerkt aan het ontwerpen van een fiets/wandelroute. In de werkgroep ECR is de mooiste route gekozen die dit jaar wordt uitgewerkt en, zodra gereed, op de website wordt geplaatst. Na afloop zijn de eerste Drentsche Aa polo's, in nieuwe huisstijl, aan de aanwezigen uitgereikt. Nieuwe Drentsche Aa gastheren en -vrouwen hebben de overeenkomst deelname Levend bezoekersnetwerk getekend.

Inventarisatie Drentsche Aa wandelroute's

Studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein te Leeuwarden hebben, op verzoek van IVN Consulentenschap Drenthe, de wandelroutes binnen het Nationaal Park Drentsche Aa geïnventariseerd en gerubriceerd. De stageopdracht werd begeleid door de coördinator V&E. Het eindverslag geeft een goed beeld van de verscheidenheid aan wandelroutes. De routes zijn o.a. ingedeeld op thema, lengte, ontwikkelaar en ligging. Het eindverslag is tijdens de ondernemersdag uitgereikt aan de deelnemende gastheren en gastvrouwen.

Drentsche Aa gidsencursus, coördinatie en training

In 2009 is een nieuwe Drentsche Aa gidsencursus opgezet en uitgevoerd. Een intensieve cursus bestaande uit 13 bijeenkomsten en veldexcursies met gerenommeerde sprekers als Jaap Beuker en Theo Spek. 25 nieuwe Drentsche Aa gidsen zijn opgeleid. Het Nationaal landschap Drentsche Aa beschikt momenteel over een pool met 40 enthousiaste Drentsche Aa gidsen. Jaarlijks voeren zij het Nationaal Park en Nationaal Landschap excursieprogramma uit.

Naast het excursieprogramma verzorgen zij ook de externe excursieaanvragen en assisteren de gidsen bij Drentsche Aa activiteiten zoals beurzen, markten en onderwijsprogramma's. De coördinatie, scholing en kwaliteitsbewaking van het Drentsche Aa gidsennetwerk wordt verzorgd door de V&E medewerkers.

Op 15 januari organiseerden de V&E medewerkers voor gidsen, gastheren, leden van het OO, projectgroep en werkgroep ECR een nieuwjaarsreceptie. Tijdens de nieuwjaarsreceptie werd de nieuwe Drentsche Aa website geïntroduceerd en heeft Oebele Gjaltema, van het Recreatieschap Drenthe, de stand van zaken rond de Drentsche Aa interpretation analyse toegelicht.

Daarnaast zijn twee gidsen scholingsavonden georganiseerd waarvan de eerste op 31 maart in het teken van het veldnamenproject stond. Naast scholing hebben de Drentsche Aa gidsen in 2009 een (werk)bezoek gebracht aan collega-park De Alde Feanen in Friesland om wederzijdse ervaringen uit wisselen en nieuwe ideeën op te doen. Drentsche Aa gidsen worden ook uitgenodigd voor de Drentsche Aa thema-avonden .

Drentsche Aa excursieprogramma

In 2009 hebben de Drentsche Aa gidsen 45 excursies voor in totaal 1025 deelnemers verzorgd binnen de grenzen van het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Alle excursies worden ingevoerd in de agenda op de website www.drentscheaa.nl en de OP Stap krant 2009. Voor elke excursie wordt publiciteit gezocht d.m.v. een persbericht. De persberichten worden breed verspreid. De Drentsche Aa perslijst en het persarchief wordt zo goed mogelijk door de V&E medewerkers geactualiseerd. Wekelijks wordt aandacht geschonken aan de Nationaal landschap Drentsche Aa excursies in de vaste IVN rubriek op RTV Assen.

Drentsche Aa Bewonersdagen

Op 6 juni en 27 september hebben de jaarlijkse bewonersdagen plaatsgevonden. De eerste vond plaats binnen de grens van het Nationaal Park en de tweede bewonersdag stond geheel in het teken van het Nationaal Landschap Drentsche Aa. 98 bewoners gingen op pad met de Nationaal beek- en esdorpenlandschap medewerkers, ondersteund door boswachters. Uit de waardering die door de bewoners wordt uitgesproken blijkt de behoefte van bewoners om hun eigen leefomgeving en de Nationaal Park / Nationaal landschap organisatie beter te leren kennen.

**NATIONALE
LANDSCHAPPEN**
erland opnieuw

Drentsche Aa bewonerscursus

Ook nieuw in 2009 was de Drentsche Aa bewonerscursus voor gebiedsbewoners. In drie avonden en een fietsexcursie krijgen de cursisten informatie aangeboden over het ontstaan van het Drentsche Aa landschap en de wijze waarop de mens hiermee is omgegaan. De cursus is in 2009 drie keer gegeven. In totaal hebben 52 gebiedsbewoners de cursus gevolgd. De excursie is in samenwerking met Staatsbosbeheer uitgevoerd. Uit de over intekening op deze cursus bleek al snel dat de cursus aan een grote behoefte voldoet. De komende jaren wordt de cursus naast de bewonersdag(en) aangeboden.

Drentsche Aa thema-avonden en veldnamenfestival

In juni organiseerde het Nationaal Park / Nationaal Landschap Drentsche Aa, een thema-avond voor 60 Drentsche Aa bewoners over veldnamen. Gedurende de veldnamen festival week organiseerde het Nationaal Landschap Drentsche Aa dagelijks veldnamenexcursies voor geïnteresseerden. De gidsen hebben hiervoor een speciale cursusavond en excursie gevolgd bij Hans Elerie en Theo Spek. In oktober en november zijn nog twee thema-avonden georganiseerd waarop de film 'In het land van de Drentsche Aa' van Henk Bos en Janetta Veenhoven werd getoond. In totaal hebben 200 geïnteresseerden deze filmavonden bijgewoond.

Nationaal beek- en esdorpenlandschap uitgaven

In 2009 zijn twee uitgaven van de 'Doorstroom' verschenen, het mededelingenblad voor gebiedsbewoners binnen het Nationaal Landschap Drentsche Aa en overige geïnteresseerden. In april verscheen de Op Stap 2009. Het veel gelezen en geprezen Drentsche Aa magazine voor gebiedsbezoekers.

De digitale nieuwsbrief kreeg een nieuw jasje en verscheen in 2009 vier keer. Het blad is beschikbaar voor iedereen die in het Nationaal beek- en esdorpenlandschap en Nationaal Landschap Drentsche Aa is geïnteresseerd en wordt per mail verzonden. Nieuw is de mogelijkheid om op de digitale nieuwsbrief te abonneren via de website www.drentscheaa.nl.

De Nationaal Park Drentsche Aa folder is herschreven tot een nieuwe Nationaal Landschap Drentsche Aa folder. De folder was eind 2009 gereed en wordt in het voorjaar van 2010 gedrukt.

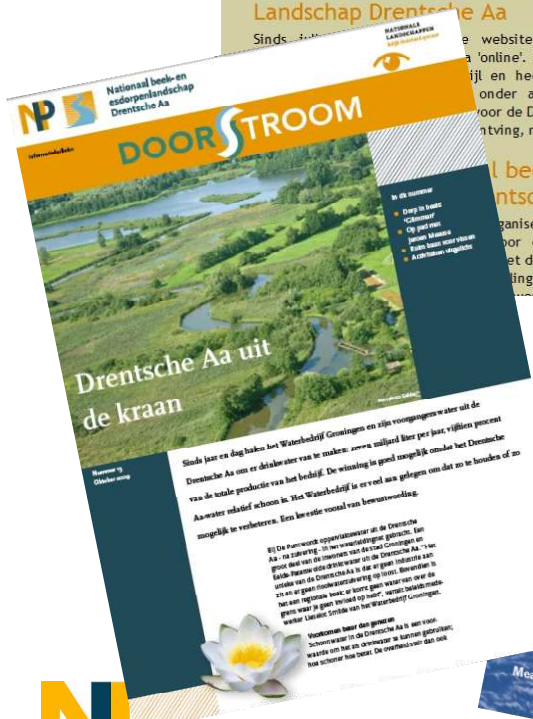
Vierde jaargang nr. 12, september 2009

Drentsche Aa nieuwsbrief in nieuw jasje

De digitale Drentsche Aa nieuwsbrief ziet er anders uit dan u tot nu toe gewend was. De nieuwsbrief wordt vanaf nu opgemaakt in de nieuwe Nationale Parken huisstijl. De verzending loopt via de website. We zijn erg benieuwd naar uw reactie. Opmerkingen en of suggesties kunt u mailen aan: a.brasse@ivn.nl

Namens de redactie,
 André Brasse, coördinator voorlichting en educatie N
 esdorpenlandschap & Nationaal Landschap Drentsche Aa
**Nieuwe website Nationaal Park en
 Landschap Drentsche Aa**

Sinds de website van het
 'online'. De website
 ijlen heeft daarmee
 onder andere de
 voor de Drentsche
 ntving, moet u z

Nationaal beek- en esdorpenlandschap en Nationaal landschap Drentsche Aa website

In 2009 is veel tijd geïnvesteerd in het omzetten van de oude naar de nieuwe Nationaal Park & Nationaal Landschap Drentsche Aa website. In juli 2009 ging de nieuwe Nationaal Park & Nationaal Landschap Drentsche Aa website op het internet.

We zien de Drentsche Aa website als Portal voor het Drentsche Aa gebied. Mensen die zoeken op de zoekterm Drentsche Aa komen automatisch op de Drentsche Aa website uit. Het is daarom van groot belang dat deze website goed wordt onderhouden. De V&E medewerkers en het secretariaat onderhouden en actualiseren de website. Dat behelst onder andere het invoeren en bijhouden van het activiteitenprogramma, de nieuwsrubriek en de projectenpagina.

The screenshot shows the website layout for 'Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa'. It includes a header with the logo and a search bar, a main banner with a kingfisher, and a sidebar with navigation links like 'Drentsche Aa Nationaal Park en Landschap' and 'Gastvrij onthaal'. The main content area features a large image of a landscape with a river and trees, accompanied by a welcome message and a news item about a meeting in Gieten. A 'ACTUEEL' section lists recent events. At the bottom, there is a line graph titled 'Gemiddeld aantal bezoeken per dag per maand' showing an upward trend in visits from 2002 to 2009.

Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa

NL

Twintig Nationale Parken → DRENTSHE AA

Drentsche Aa Nationaal Park en Landschap

- Gebiedskenmerken
- Gastvrij onthaal
- Actief 'Op Stap'
- Activiteiten kalender
- Nieuws
- Organisatie
- Contact

DRENTSCHE AA NIEUWSBRIEF

Kids

NATIONALE LANDSCHAPPEN *Beleef Nederland opnieuw*

Welkom in het Drentsche Aa landschap, neem de tijd het te ontdekken...

'Duizenden jaren cultuur in een waaier van meanderende beken'

Nergens in Nederland vind je een beek als de Drentsche Aa. Kronkelend haar weg zoekend door het landschap, zoals zij dat al eeuwen en eeuwen gedaan heeft. In dit uitzonderlijk gaaf gebleven landschap creëerden boeren gedurende duizenden jaren een grote wildernis aan natuur.

Maatwerk voor

Het Drentsche Aa Nationaal Park. Het gebied bestaat voor meer dan 90% uit esdorpenlandschap. Het plan voor een Nationaal Landschap behouden. De gebieden in Gieten-Glimmen omvatten ongeveer een derde van het gebied.

Nationaal Landschap

Naast Nationaal Park Drentsche Aa is er ook Nationaal Landschap Drentsche Aa. Naast Nationaal Park Drentsche Aa omvat Nationaal Landschap Drentsche Aa 30.000 Ha en omvat het gebied van Gieten-Glimmen tot aan de Drentsche Aa.

ACTUEEL

11.02.2010

Informatiebijeenkomst Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Gasselterveld

Op donderdag 11 februari 2010 om 19.30 uur is er een informatiebijeenkomst in de raadzaal van het gemeentehuis in Gieten.

[Lees meer](#)

09.02.2010

Openbare vergadering van het Overlegorgaan

[Lees meer](#)

08.02.2010

Gestipte bomen

Sinds begin 2008 is het Strubben Kniphorstbosch overgedragen

[Lees meer](#)

Gemiddeld aantal bezoeken per dag per maand

www.drentscheaa.nl

Maand	Aantal
dec-02	30
mrt-03	40
jun-03	50
sep-03	60
dec-03	70
mrt-04	80
jun-04	90
sep-04	100
dec-04	110
mrt-05	120
jun-05	130
sep-05	140
dec-05	150
mrt-06	160
jun-06	170
sep-06	180
dec-06	190
mrt-07	200
jun-07	210
sep-07	220
dec-07	230
mrt-08	240
jun-08	250
sep-08	260
dec-08	270
mrt-09	280
jun-09	290
sep-09	300
dec-09	310

CMS powered by bevalive

Nederland heeft 20 Nat

Publiciteit

In 2009 zijn meer dan zeventig persberichten opgesteld en verstuurd voor Nationaal Landschap en SBB excursies en Nationaal Landschap activiteiten waaronder bewonersdagen, themaavonden en andere activiteiten. Tevens is ondersteuning geleverd bij het maken van enkele persberichten voor Nationaal Park partnerorganisaties. Ook interviews zijn verzorgd voor radioprogramma's van Radio Loep, RTV Drenthe en RTV Assen. Op de laatgenoemde zender worden wekelijks Nationaal Park excursies toegelicht in de vaste rubriek van IVN Consulentenschap Drenthe op RTV Assen.

Schemerexcursie

OUDEMOLEN-Het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa houdt zaterdag een schemerexcursie door het beekdal van de Drentsche Aa. De excursie start om 18.30 uur en eindigt om ongeveer 20.30 uur. Deelname is gratis en aanmelden is niet nodig. Terwijl op veel plaatsen in het land de beken werden rechtgetrokken is de Drentsche Aa goed bewaard gebleven. De beek kronkelt zich een weg door een eeuwenoud landschap dat eveneens in een redelijk gave staat verkeert. In het Nationaal beek- en esdorpenlandschap is het overal de moeite waard om van het beekdal te genieten. De schemering voegt er een bijzondere ervaringscomponent aan toe. Een Drentsche Aa gids neemt de deelnemers mee naar mooie plekken en laat planten, dieren en natuurlijke elementen zien, waar anders wellicht aan voorbij zou zijn gegaan. Langs de beek is het meestal drassig. Trek daarom vooral waterdicht schoeisel aan. Honden zijn niet welkom. Startplaats: Parkeerplaats Molensteeg te Oudemolen, starttijd: 18.30 uur

■ Ondergaande zon boven de Drentsche Aa

Excursie Ballooërveld

BALLOO Het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa houdt zondag een excursie op het Ballooërveld. Onder begeleiding van een ervaren gids kunnen deelnemers kennismaken met de verschillende soorten zingende en balsende vogels, de eerste insecten, misschien wel hagedissen bij de excursie. De excursie start om 10.00 uur bij de Schaapskooi in Balloo. Deelname is van tevoren aanmelden nodig. Wanneer de excursie aanbreukt, zal de gids de deelnemers de geluiden van de Ballooërveld. Zingende leeuweriken, spechten, zoemende bijen en balsende buizerds die de passie roepen. Het ruizen van de wind door de jonge blaadjes van de bomen. Beleef behalve de lente ook de enorme oudheid van dit gebied. Het Ballooërveld staat bekend om zijn ruige, oonaangetaste natuur en om de vele sporen uit het verleden. Zo liggen er bijvoorbeeld ongeveer veertig grafheuvels op het veld en een aantal prehistorische akkertjes. De middeleeuwse karrensporen zijn nog duidelijk te zien en er ligt een tankgracht uit de Tweede Wereld Oorlog. Naast de bijzondere verhalen is er dus volop te genieten van de vele planten en dieren. Honden worden niet bij de excursie toegelaten.

Zoeken naar orchideeën

OUDEMOLEN Er staan dan diverse soorten in volle bloei. De brede orchis, de rietorchis en de gevlekte orchis zijn er voorbeelden van. Maar ook de keverorchis, de welriekende nachtorchis en de rietorchis groeien in dit gebied. Toen Staatsbosbeheer in de loop van de jaren zestig begon met het aankopen van gronden in het Drentsche Aa-gebied, werden er bijna geen orchideeën meer over. Door het vasthouden van voldoende water en door het instellen van een consequent hooilandbeheer, ging het al snel de goede kant op. Vanwege de grote belangstelling voor deze excursies kunnen er maximaal 25 mensen mee. U kunt zich aanmelden via telefoonnummer 0592-371740 (tijdens kantooruren). Honden mogen niet mee.

Fraaie orchideeën zijn er bij de Drentsche Aa.

Fietsen in het landschap

UIT-pagina Op de fiets door het Nationaal Park Drentsche Aa (Foto: A. Brasse)

Op zaterdag 1 juni organiseert het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa een fietsexcursie door het gebied van de Drentsche Aa onder begeleiding van een ervaren gids. De excursie start om 14.00 uur op de uitvalsweg naar de Schaapskooi in Balloo. De afstand die g fietst wordt is ongeveer 20 kilometer. Deelname is gratis, maar opgave is van tevoren aanmelden. De excursie wordt georganiseerd door de Drentsche Aa in samenwerking met de Drentsche Aa en de Drentsche Aa.

Drentsche Aa

Gezinsblad 45

en op de hooilanden heeft afgespeeld. Het zogenaamde 'drie diepjespunt' van de Drentsche Aa bevindt zich even ten zuidwesten van Oudemolen. Daar komen het Gastersche Diep en het Haarlosche Diep samen. Ze stromen dan verder als het Oudemolensche Diep. 's Zomers is het een rustig punt. In het najaar echter verandert deze plek in een kolkende watermassa. Er gaan spannende verhalen rond over dit bijzondere waterwegenpunt. De wandeling gaat verder via bospaden, richting het natuurontwikkelingsgebied 'De Heest'. Dit gebied is jaren terug door Staatsbosbeheer helemaal op de schop genomen. Behalve mooi is het er nu erg drassig. De organisatie raadt de deelnemers daarom aan vooral waterdicht schoeisel aan te trekken. Honden zijn niet welkom. De excursie start om 10.00 uur op de parkeerplaats Molensteeg te Oudemolen en duurt tot ongeveer 12.00 uur. De startplaats is de parkeerplaats Molensteeg in Oudemolen. Opgave is niet nodig en deelname is gratis.

Wandelen Flirten en fluite

Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa houdt zondag 27 april een excursie op het Ballooërveld.

BALLOO Onder begeleiding van een ervaren gids kunnen deelnemers kennismaken met de verschillende soorten zingende en balsende vogels, de eerste insecten, misschien wel zomende hagedissen bij de excursie. De excursie start om 10.00 uur bij de Schaapskooi in Balloo en eindigt om ongeveer 12.00 uur. Deelname is gratis en van tevoren aanmelden is nodig. Wanneer de excursie aanbreukt, zal de gids de deelnemers de geluiden van de Ballooërveld. Zingende leeuweriken, spechten, zoemende bijen en balsende buizerds die de passie roepen. Het ruizen van de wind door de jonge blaadjes van de bomen. Beleef behalve de lente ook de enorme oudheid van dit gebied. Het Ballooërveld staat bekend om zijn ruige, oonaangetaste natuur en om de vele sporen uit het verleden. Zo liggen er bijvoorbeeld ongeveer veertig grafheuvels op het veld en een aantal prehistorische akkertjes. De middeleeuwse karrensporen zijn nog duidelijk te zien en er ligt een tankgracht uit de Tweede Wereld Oorlog. Naast de bijzondere verhalen is er dus volop te genieten van de vele planten en dieren. Honden worden niet bij de excursie toegelaten.

Excursie Drentsche Aa

OUDEMOLEN Het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa houdt zaterdag een excursie door het beekdal van de Drentsche Aa. De excursie start om 18.30 uur en eindigt om ongeveer 20.30 uur. Deelname is gratis en aanmelden is niet nodig. Terwijl op veel plaatsen in het land de beken werden rechtgetrokken is de Drentsche Aa goed bewaard gebleven. De beek kronkelt zich een weg door een eeuwenoud landschap dat eveneens in een redelijk gave staat verkeert. In het Nationaal beek- en esdorpenlandschap is het overal de moeite waard om van het beekdal te genieten. De schemering voegt er een bijzondere ervaringscomponent aan toe. Een Drentsche Aa gids neemt de deelnemers mee naar mooie plekken en laat planten, dieren en natuurlijke elementen zien, waar anders wellicht aan voorbij zou zijn gegaan. Langs de beek is het meestal drassig. Trek daarom vooral waterdicht schoeisel aan. Honden zijn niet welkom. Startplaats: Parkeerplaats Molensteeg te Oudemolen, starttijd: 18.30 uur

Nationaal Landschap / Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa fotoarchief

Het Drentsche Aa fotoarchief bestaat momenteel uit ongeveer 2500 foto's. In 2009 zijn vooral door particulieren foto's toegevoegd van gebieden, artefacten en cultuurhistorische elementen uit de 'nieuwe gebieden' binnen het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Daarnaast zijn fotografen ingehuurd om in opdracht aanvullende foto's te maken.

fotoarchief Drentsche Aa

					
_MG_0013	_MG_0065	_MG_0092	bewonersdag okt 0045	Gastheren 2008 (85)	IMG_6617
					
IMG_6804	IMG_6891	IMGP0816	IMGP2117	Natuurspeurderstocht Drentsche Aa	SPDRRTCHTOPENING
					
Ondernemersdag 2008	PICT0002	PICT0011	Thema avond Archeologie	Gastheren 2008 (16)	Gastheren 2008 (23)
					
Gastheren 2008 (65)	IMG_0033	IMG_0145	IMG_0147	IMG_0239	IMG_3014
					
IMG_3129	IMG_5736	IMG_5793	IMG_5815	IMG_6338	IMG_6617
					
IMG_6694	IMG_6706	IMG_6785	IMG_6785	IMG_6804	IMG_6809
					
IMG_6818	IMG_6841	IMG_6891	IMG_6908	IMG_7366	IMGP0630
					
IMGP0816	IMGP0822	IMGP0920	IMGP1774	IMGP2117	IMGP2697

Page: 1 / 1

Onderwijsprojecten:

In 2009 zijn drie onderwijsprojecten binnen het Nationaal Park Drentsche Aa uitgevoerd. Twee daarvan waren nieuw en gericht op het voortgezet onderwijs. De Drentsche Aa Natuurspeurderstocht voor het basisonderwijs vindt elk jaar plaats en rouleert onder de binnen het Drentsche Aa gebied liggende gemeenten.

3. Natuurspeurderstocht (Basisonderwijs) – gemeente Tynaarlo.
4. Nationaal Park zoekt jong elan (Voortgezet Onderwijs)
  - Augustinus College Groningen – ontwerp een toekomstplan voor Nationaal Park Drentsche Aa
  - Dr. Aletta Jacobs College Hoogezand - ontwerp kunstwerken die het Nationaal Park Drentsche Aa verbeelden

Gedurende vier weken in september hebben 267 kinderen van verschillende basisscholen uit de gemeente Tynaarlo de Drentsche Aa Natuurspeurderstocht gelopen. Na afloop ontvingen alle deelnemers het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa Natuurspeurdersdiploma. Het onderwijsprogramma wordt ondersteund door Drentsche Aa gidsen en boswachters van Staatsbosbeheer.

In de week van 20-24 april werkte 120 Havo-3 leerlingen aan een toekomstadvies voor het Nationaal Park Drentsche Aa . Op 20 april verzorgde de coördinator V&E een Drentsche Aa presentatie in een volle kantine van het Augustus College. Op 24 april werd het beste advies door een groep leerlingen gepresenteerd aan bestuurders, medewerkers en gastheren van Nationaal Park Drentsche Aa. Op 25 juni presenteerden leerlingen van vier vmbo klassen hun creatieve kijk op de natuur van het Nationaal Park Drentsche Aa.

Drentsche Aa smaakroute

De week van 21 tot 27 september was het de landelijke week van de smaak. De provinciale opening vond plaats in het Golden Tulip Hotel te Zeegse. Het Nationaal Landschap Drentsche Aa ontwikkelde voor de week van de smaak een speciale Drentsche Aa smaakroute, bestaande uit twee lussen van ongeveer 18 km. Al fietsend passeerden de deelnemers diverse streekproducten leveranciers uit het Drentsche Aa gebied. Het drukken van de route is betaald door Marketing Drenthe. De smaakroute is downloadbaar vanaf de website www.drentscheaa.nl

Werkgroep ECR

In 2009 is de werkgroep ECR vier keer bij elkaar geweest. De werkgroep bestaat uit 10 leden en 5 werkgroepleden. Onderwerpen die aan de orde kwamen waren (project)communicatie, Levend bezoekersnetwerk, wandel- en fietsroutes, excursieprogramma, nieuwe cursussen, gidsenorganisatie, etc. De coördinator V&E is tevens voorzitter van de werkgroep ECR. In november 2009 zijn de werkgroepleden Frits Sturris en Jan Kragt vervangen door Hendrik Pots (recreatie) en Cora Kuiper (Waterschap Hunze en Aa's).

Overige overleggen en projectgroepen

Naast bovenstaande activiteiten was de coördinator V&E deelnemer of betrokken bij o.a. onderstaande overleggen:

- Toehoorder Overlegorgaan bijeenkomsten
- Deelnemer projectgroep Drentsche Aa
- Voorzitter klankbordgroep Drentsche Aa ondernemers
- Deelnemer projectgroep herinrichting Homanshof
- Deelnemer projectgroep recreatieonderzoek
- Deelnemer projectgroep interpretation analyse
- Deelnemer projectgroep herinrichting Ballooërveld
- Deelnemer projectgroep week van de smaak.

